

Nr 1366

Av herr Nilsson, Nils, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 188, med förslag till riktlinjer för omorganisation av lantmäteriverksamheten.

(Lika lydande med motion nr 1589 i Andra kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 188 framlägges förslag till ny organisation för lantmäteriverksamheten. Ledamöterna i den statliga utredning som föregått propositionen har i vissa avseenden varit delade i sin uppfattning, vilket förhållande även påverkat propositionens utformning.

I propositionen föreslås att det liksom nu är fallet skall finnas en hela landet täckande grundorganisation byggd på distriktsindelning. Liksom för närvarande skall specialenheter kunna finnas för arbetsuppgifter inom jord- och skogsbruket. Specialenheter skall även kunna inrättas för insatser för bebyggelseutvecklingen inom tätorterna. Kommun som så önskar skall enligt propositionens förslag kunna vara huvudman för specialenhet för tätortsförrättningar. Underlaget för varje enhet skall dock vara så stort att enheten skall kunna sysselsätta en förrättningslantmätare praktiskt taget uteslutande med fastighetsbildningsverksamhet.

Fastighetsregistreringen skall på sikt ske länsvis och med länsstyrelsen som register- och arkivmyndighet. Överlantmätare och länslantmäterikontoret föreslås inordnas i länsstyrelsen.

Propositionens huvuddrag avseende lantmäteriverksamhetens organisation är enligt min uppfattning i stort godtagbara. Eftersom propositionen inte redovisar detaljerna i omorganisationen återstår dock att ta ställning i vissa frågor senare när mera detaljerade förslag föreligger. Detta gäller t. ex. distrikts- och specialenhetsindelningen samt frågan om huvudmannskap i vissa fall.

Jag delar uppfattningen att frågan huruvida fastighetsbildning skall ske under statligt eller kommunalt huvudmannskap, eller bådadera, inte får vara en huvudfråga. Det väsentligaste måste vara att organisation och huvudmannskap blir så ordnat att den nya fastighetsbildningslagens principer fullt ut blir utnyttjade i verksamheten. Fastighetsbildningslagens möjligheter till snabba och effektiva åtgärder under beaktande av rättssäkerhetsintresset får inte spolieras.

Organisationsenheterna

Den statliga lantmäteriverksamheten i landet är nu indelad i 110 lantmäteridistrikt under ledning av en distriktslantmätare, vidare finns 31 specialenheter.

Organisationsutredningen »nytt lantmäteri» föreslår en indelning i 88 regioner. Inom dessa skulle lantmäteriets arbetsuppgifter vara desamma som inom de nuvarande distrikten. För att underlätta möjligheterna för organisationerna att lämna teknisk service till kommunerna föreslås lokalkontor som komplement till regionkontoren.

Länsorganisationen

För att få en bättre samordning av den översiktliga samhällsplaneringen i länen bör som föreslagits överlantmätaren och länslantmäterikontoret inordnas i länsstyrelsen.

I överlantmätarens arbetsuppgifter ingår att på anmodan av offentlig myndighet verkställa utredningar och avge utlåtanden i ärenden som handläggs av myndigheten. En väsentlig uppgift i detta avseende är även att biträda såsom sakkunnig åt domstol och domare.

Denna arbetsuppgift synes ej tillräckligt ha beaktats i propositionen. Det är dock av väsentlig betydelse att överlantmätarens uppgift att som opartisk sakkunnig biträda domstolar bibehålles och att hans ställning som remissinstans i offentliga sammanhang inte förändras.

Förhållandet mellan överlantmätarens planeringsuppgifter inom länsstyrelsen och hans funktioner i övrigt utanför länsstyrelsen är oklart angivna i propositionen. Vissa synpunkter kan härvid anföras.

Fastighetsbildning skall utföras av en myndighet (fastighetsbildningsmyndighet). Det judiciella förfarandet har understrukits.

Överlantmätaren skall därvid bl. a. i ökad utsträckning ge anvisningar och rådgivning i syfte att åstadkomma en riktig och enhetlig tillämpning av lagen hos förrättningsorganen, vilket även framhålles i propositionen.

Fastighetsregister

Det är ännu oklart hur fastighetsregistret skall byggas upp och föras liksom hur leveranser och inmatning av data m. m. skall ske. Därför synes det som en praktisk etappuppläggning att först bygga upp ett modernt fastighetsregister, vilket sedan bygges på med olika samhällsdata.

Fastighetsregistret har en betydande samhörighet med de till grund för registreringen hörande förrättningsakterna, och det är vid fastighetsutredningar av olika slag värdefullt att de finns samlade på ett ställe. Starka skäl talar för att registret bibehålles inom länslantmäterikontoren och att överlantmätaren blir registermyndighet för länet. En enig utredning liksom ett stort antal remissinstanser är också av denna åsikt.

När lantmäterikontoret inordnas i länsstyrelsen får detta inte innebära

att organisationen brytes sönder utan att den hålles intakt och får fungera på sätt som nu sker.

Taxe- och kostnadsfrågor

Organisationsutredningen föreslår att det allmänna skall svara för en större del av förrättningskostnaderna än som nu sker, eftersom samhället har ett klart intresse av att ordning och reda finnes i fastighetsindelningen och att olika åtgärder kommer till stånd. Det bör även poängteras att det allmännas inflytande ökat väsentligt när det gäller att få till stånd förrättningar i och med den nya fastighetsbildningslagens tillkomst. De enskilda sakägarnas möjlighet att själva avgöra denna fråga har i motsvarande grad minskat.

I sitt remissvar i anledning av fastighetsbildningslagen anför lagrådet i denna fråga följande: »Enligt vad lagrådet har inhämtat kommer organisationsutredningen bl. a. också att taga upp fastighetsbildningsväsendets taxefrågor till behandling. Lagrådet har, särskilt under sina studieresor, gjort sådana iakttagelser beträffande tillämpningen av gällande taxebestämmelser att lagrådet anser sig kunna vitsorda att en reform på området är angelägen. Enligt lagrådets mening bör bestämmelserna kunna förenklas och mera utformas efter principen att fastighetsbildningsväsendet lika väl som domstolsväsendet är en samhällsuppgift vars grundkostnader bör bäras av det allmänna.»

Riksdagsbesluten under 1960-talet har inneburit en successiv minskning av statens andel i förrättningskostnaderna, vilket även konstaterats av utredningen. Detta har i huvudsak kunnat åstadkommas genom ytterligt kraftiga höjningar av taxorna.

Konsekvenserna av de kraftiga taxehöjningarna är mycket oroande. Situationen i dag är sådan att den enskilde inte kan begära lantmäteriförrättning i områden med låga markvärden och där det ej är fråga om exploatering för bebyggelse. Endast med hjälp från lantbruksnämndernas sida kan rationaliseringsinsatser inom jord- och skogsbruket eller gränsbestämningar ske. Många har inte möjlighet att få denna hjälp med förrättningskostnader.

Inte minst ur rättssäkerhetssynpunkt måste en rimligare taxepolitik införas. Det är inte rimligt att en myndighet som i så hög grad skall bevaka allmänintressen skall vara självbärande till priset av förluster för enskilda och oreda i fastighetsindelning på grund av att förrättningsåtgärder blir för dyrbara.

Omläggningen från fast taxa till timersättning har även den i många fall inneburit en betydande kostnadshöjning för sakägare och även medfört en stor osäkerhet. Uppgifter om vad en förrättning av visst slag skall kosta måste tidigt kunna lämnas av fastighetsbildningsmyndigheten.

Jag vill med anledning av ovanstående och med hänvisning till vad som

i olika sammanhang anförts om kostnaderna för förrättningsverksamheten föreslå att departementschefen omprövar sitt i propositionen gjorda ställningstagande och medger reformer. I första hand bör därvid beaktas verksamheten i områden med låga markvärden, t. ex. inom jord- och skogsbruket. Sakersättning bör i största möjliga utsträckning tillämpas.

En riktigare taxepolitik står ej i motsatsförhållande till effektiviseringsåtgärder inom förrättningsverksamheten.

I samband med organisations- och kostnadsfrågor kommer frågan om delegation av arbetsuppgifterna in som en viktig faktor. Det är angeläget att personalen utnyttjas så effektivt som möjligt och att kostnadsmässigt dyrare personal inte utnyttjas för arbetsuppgifter som kan utföras av annan personal. Här bör inte instruktions- eller andra föreskrifter utgöra hinder för en väl genomförd delegering av arbetsuppgifterna. För arbetsuppgifter, som erfordrar en specialisering eller i övrigt utökade krav bör skapas möjlighet för fortbildning för att härigenom utöka personalens utnyttjandegrad.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 188 beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna

1. att fastighetsregistret bör föras länsvis och att överlantmätaren skall vara registermyndighet,

2. vad som i motionen anförts beträffande länslantmäterikontorets inordnande i länsstyrelsen och överlantmätarens ställning,

3. vad som i motionen anförts beträffande reformering av lantmåteriverksamhetens taxekostnader och delegering av arbetsuppgifter samt fortbildning.

Stockholm den 24 november 1970

Nils Nilsson (cp)
